СВОБОДА SVOBODA

УКРАЇНСЬКИЙ ЩОДЕННИК UKRAINIAN DAILY

ЧАСТЬ I. Established 1893. TWO SECTIONS — SECTION I.

Рік LIII. Ч. 84. Ню Йорк і Джерзі Сіти, субота, 28. квітня 1945. No. 84. New York and Jersey City, Saturday, April 28, 1945 Vol. LIII.

ТРИ ЦЕНТИ в Злучених Державах Америки. ПЯТЬ ЦЕНТІВ за границею Злучених Держав Америки. Тел. „Свободи": BErgen 4-0237—4-0807 Тел. У. Н. Союзу: BErgen 4-1016 THREE CENTS in the United States of America. FIVE CENTS elsewhere.

ПРЕДСТАВНИКИ „ЧОТИРЬОХ ПОТУГ" ЗА ЗГОДУ І СПІВПРАЦЮ

Коли брати під увагу промови представників Злучених Держав, Британії, Совєтів та Китаю, що перші заговорили на нарадах Конференції в Сан Франсиско, то всі вони є за створення міжнародної організації для забеспеки світового миру, як і за те, що не може бути, щоб конференція, що зійшлася для такого великого діла, не скінчила своїх нарад з успіхом. Стетиніюс підкреслив, що сотки літ пізніше будуть згадувати за ту конференцію, що накреслила статут для міжнародної організації для вдержування справедливого мира в вільнім світі вільних людей. Молотов зазначив, що Совєти спасли европейську цивілізацію в кривавій боротьбі з німецьким фашизмом, та що вони є чемпіоном за встановлення сильної міжнародної організації, як це плянує конфереція. Іден підкреслив, що це президент Рузвелт назвав „нас Обєднаними Державами" та що тепер Ню Йорк є так близько до Токіо чи Берліна, як був він тому сто років близьким до Вашинґтону. Ще зазначив, що „чотири потуги" не думають нікому диктувати. Сунг заявив, що Китай знає краще інших, що значить аґресія, та пригадав, що світова війна зачалася властиво в 1931 році, коли Японія напала на Манджурію, а не було світової орґанізації, що малаб охоту і силу эдержати ось таку аґресію.

ПРИГАДУЮТЬ З НАГОДИ КОНФЕРЕНЦІЇ В САН ФРАНСИСКО.

Тепер, як зачались наради міжнародної конференції в Сан Франсиско для створення міжнародної організації забеспеки світового мира, появляються різні коментарі, здогади і пророцтва. Між іншим цитують з книжки Сталіна „Вопроси ленінізма" ось таке:

„Живемо — каже Ленін — не тільки в державі, але і в системі держав, а існовання Совєтської Републики поруч імперіялістичних держав є на довший простір часу неможливе. Кінець кінців: Переможе або одно, або друге".

„ЮКРЕЙНІЕН РЕНЧ КОРПОРЕЙШЕН".

Про таку пише „Гом Нюз", Ню Бронсвик, Ню Джерзі, з 15. квітня. Ця з 107 акрів фарма находиться в Френклин Тавншип. Це кооператива, що хоче вжити фарму і старинний дім з 42 кімнатами на вакаційну оселю для осіб українського походження.

РЕКОМЕНДУЮТЬ КНИЖКУ ПРО УКРАЇНУ.

Літературний Комітет Кардинала Гейза, що проголошує найліпші книжки, які поручає читати і студиювати, проголосив в останньому свому виказі, як подає Ню Йорк Таймс, між іншими теж і „Ди Юкрейн: Ей Собмердж Нейшен" В. Г. Чемберлина як таку добру книжку.

КПИНИ З ШЕВЧЕНКА.

Читаємо в большевицьких У. Щ. Вістях з 17. квітня, що в Дітройті на большевицькім святі Шевченка виступав „дорогий гість - представник радянського консульства в Ню Йорку". Це описується ось так:

„Виходить Андрій Галаган і заявляє, що наші брати в Україні виконали заповіт Шевченка: нема панів, нема рабів, є син, і мати, і люди на Україні".

КС. ОРЛЕМАНЬСКІ НА ОБИДІ.

Польська преса згадує за поїздку ксьондза Орлеманьского до Шікаґа на розмову з проф. Светліком, головою Конгресу Американських Поляків у справі достави поживи і ліків до Польщі через дорогу Москва-Люблин. Светлік, пишуть ґазети, його не приняв, але Орлеманьскі мав говорити з якимись іншими двома визначними поляками. Це, як пишуть ці ґазети, дуже обурило всіх поляків в Америці, що знайшлися дві особи, що приняли того, що їздив з поклоном до Сталіна. Ще додають, що як кс. Орлеманьскі вернув з своєї місії до Москви, то був суспендований і сидів тихо, як суспензу знято, та до ніякої політичної акції не мішався і з парохії не виїзджав. Аж тепер знов зачав якусь акцію. Ґазети взивають тих, що з ним конферували, щоби виправдались з свого кроку публично перед громадянством.

ПОЛЬСЬКА СПРАВА НЕ ЗАВАЖИТЬ!

Супроти розголосу, який зроблено польській справі, себто допущенню Польщі до участи в конференції, являється дуже простою відповідь Молотова на цю проблему, в якій його голос має чи не найбільше значення, коли іде про її полагоду в якийсь компромісовий спосіб. Молотов заявив, що польська справа ніяк не заважить на конференції, з чого виходилоб, що в який спосіб її не полагодженоб, це не матиме впливу на хід нарад і рішень конференції в Сан Франсиско.

ДОМАГАННЯ ВІД УКРАЇНИ І БІЛОРУСІ ПІД СОВЄТАМИ МАТИ ДЕЛЕҐАТІВ ВЖЕ В САН ФРАНСИСКО

З конференції в Сан Франсиско подають, що між делеґатами на цю конференцію кружляли вручені їм декляраціі, підписані головами Рад Народніх Комісарів Української та Білоруської Совєтської Соціялістичної Републики, як і народніми комісарами для справ заграничних тих републик, в яких є домагання, щоби Украйна та Білорусь були допущені до участи в нарадах конференції в Сан Франсиско як члени основники міжнародної орґанізації для забеспеки світового мира, як теж, щоби ті два краї мали своє заступництво в тій орґанізації, що буде створена в Сан Франсиско. За Білорусь підписали: Пономаренко і Кісельов, а за Україну: М. Хрущев і Д. Мануїльский. В українській деклярації згадується, що Україна має понад 40 міліонів мешканців і понесла величезні жертви в боротьбі з спільним ворогом Обєднаних Держав. Теж кажеться, що до 1922 року Україна мала право мати безпосередні звязки з чужими державами і заключувати з ними договори, яке то право вона „добровільно передала Союзови Совєтських Соціялістичних Републик", але тепер те право назад дістала.

НОВИЙ ЖУРНАЛ.

Совєтські джерела подають, що в Києві вийшов перший номер українського літературного художнього і суспільно-політичного журналу „Дніпро". В редакційну колеґію цього місячника входять: В. Бичко, С. Крижанівський, Л. Новиченко, А. Малишко, С. Сегень. Перший номер відкривається Указом Президії Верховної Ради СССР про нагородження маршала Совєтського Союзу Иосифа Сталіна орденом „Перемога". У Львові почав виходити місячник „Радянський Львів".

УКРАЇНСЬКА КООПЕРАТИВА В ПАРИЖІ.

Як подає паризький „Вістник", дня 11. лютня відбулися Установчі Збори української кооперативи „Пчілка". Вписалося в члени біля 50 українців Парижа й околиці, що вибрали управу в такому складі: Ілько Борщак, Савчин, інж. Созонтів.

ЗАКОЛОТ ЧЕРЕЗ СПРОТИВ МОЛОТОВА

Коли міряти настрій, який панував серед делеґатів конференції в Сан Франсиско по перших днї нарад, на підставі того, як це описують американські кореспонденти, то виходилоб, що він не дуже добрий. А це головно через спротив Вячеслава Молотова, совєтського комісара заграничних справ і представника „одної з чотирох потуг", що являються ініціяторами цеї конференції. Було поставлене на початку нарад внесення, щоб секретар стейту Стетиніюс, делеґат Злучених Держав, був постійним предсідником конференції. Проти цього виступив Молотов і зажадав, щоб представники „Чотирьох Потуг" черґувались у головстві. А як делеґат Мексика підніс, що це належить до чемности і дипльоматичної куртуазії, щоби був предсідником представник тої держави, в якій відбувається конференція, то Молотов іронічно „подякував за лекцію в дипльоматичній поведінці", домагаючись негайного рішення в тому напрямі, щоби були предсідниками представники Злучених Держав, Британії, Совєтів і Китаю.

ДУХОВЕНСТВО В ОБОРОНІ ПОЛЬЩІ.

Бюро Обєднаної Польської Преси в Америці проголошує, що в нарадах представників Конґресу Американських Поляків з секретарем стейту Стетиніюсом брав теж участь ксьондз М. Лігіньскі, що „з уповажнення вищої церковної влади репрезентував ціле польське духовенство в Злучених Державах".

„Нови Сьвят" з 24. квітня 1945 пише під наголовком „Польські ксьондзи дають Польщі не тільки працю, але й гроші" таке:

„Як ми вже подавали, то на зїзді польського духовенства східних діецезій, який відбувся минулого тижня в готелі МекАлпин в Ню Йорку зібрано $1,625".

Потім подано спис невеликого числа жертводавців, що були учасниками зїзду, як теж зазначено, що ту суму віддано до Виконного Комітету Обєднаних Польських Організацій на Сході на покриття коштів політичнопропаґандивної акції в користь Польщі.

ДЛЯ ПОБІДИ КУПУЙТЕ БОНДИ НЕ ЖДІТЬ! НЕ ЗВОЛІКАЙТЕ! АЛЕ КУПІТЬ БОНД ОБОРОНИ СЕЙЧАС!

"SVOBODA" (Ukrainian Daily)
FOUNDED 1893
Ukrainian newspaper published daily except Sundays, Mondays and holidays by the Ukrainian National Association, Inc., at 81-83 Grand Street, Jersey City, N. J.

Entered as Second Class Mail Matter at the Post Office of Jersey City, N. J. on March 30, 1911 under the Act of March 3, 1879.

Accepted for mailing at special rate of postage provided for in Section 1103 of the Act of October 3, 1917 authorized July 31, 1918.

Classified Advertising Department, 595 — 7th Ave., New York 18, N. Y. BRyant 9-0582

„СПРАВЕДЛИВІСТЬ—НАЙБІЛЬША ПОТУГА"

Всі ми вже звикли до слова „потуга". Звичайно маємо на думці „Три потуги", коли говоримо тепер про це в міжнародному значенню, чи коли згадуємо за різні міжнародні конференції та їхні ухвали в справі ведення війни чи того, як треба змагати до нового ладу по війні. Та тепер почули ми слово „потуга" в цілком іншому розумінню. А висказав його в тому новому розумінню президент Гері С. Труман, отвираючи міжнародну конференцію в Сан Франсиско, бо підкреслив, що „справедливість залишається найбільшою потугою на землі".

Як знаємо, в Сан Франсиско є заступлених 46 держав, між якими є такі великани, як от Злучені Держави, Велика Британія, Совети чи Китай, тай такі, що представляють території, що на ній стільки населення, що в американському місті середньої величини. Формально всі ті представники мають рівний голос, коли іде про конференцію в Сан Франсиско. Зате мусить бути інакше, коли буде встановлена міжнародна організація для забеспеки миру.

Вже те одно таке трудне й складне, що щоби воно могло здійснитись треба шукати за чимсь іншим як сама величена і сама сила, а яке теж моглоб заважувати. І тому саме, як нам здається, це таке важне, що президент Труман положив такий сильний натиск на справедливість, коли відізвався до архітектів кращого світу з першим словом, що то було формальним отворенням, привітом, а теж тою моральною основою, на якій повинна бути побудована плянована міжнародна організація.

Президент зачав від того, що світ є свідком того, як зачинає відроджуватись стара віра в непереможну моральну силу справедливости. А закінчив проханням, зверненим до Всемогучого Бога, щоби допоміг делегатам на ту конференцію йти праведною дорогою, що веде до миру. „Мусимо працювати і жити, щоби загарантувати справедливість — для всіх", говорив президент Труман, бо саме за таке віддало стільки людей своє життя, а не тільки за те, щоби зліквідувати божевільних, що то прямують до володіння світом. Нам треба будувати спілку держав, побудовану на такій справедливости, що прямує до миру.

Не треба зараз думати, що коли новий президент, продовжаючи діло відійшовшого від нас президента, зачинає від „справедливости", то зараз станеться якесь чудо й люди перемінять відразу свої імперіялістичні мрії, забаганки чи пляни, чи зліквідують відразу грубу силу, якої вживають супроти безборонних і слабшин. Та проте це поступ, що в тих диких часах представник найбільшої потуги в світі виразно й недвозначно перед світом зазначає, що найбільшою потугою на землі є — справедливість.

А далі, які хто не мав би застереження до такої конференції як в Сан Франсиско, то проте, коли зважити, що діється в ситі наслідком цеї війни, стане кожному очевидним, що буде краща надія на ліпший світ, коли конференція буде успішною і коли буде встановлена міжнародна організація забеспеки світового миру. Особливо, коли хоч у більшости буде правдиве намагання будувати отсей мир на справедливости. Тоді як не тепер то можливо хоч у далекій будуччині заживуть вільніше і по людськи ті, що ще й тепер гнетені чоботом грубої сили, та будуть ще гнетені довго й по тій конференції...

ЧОГО НАМ БРАКУЄ?

На це питання відповідають таким уступом з повісти Уласа Самчука „Волинь":

„Від нас самих залежить, чи виплутаємося ми з цього стану, в якому тепер опинились, чи залишимось і надалі оцім порожнім на планеті місцем, що його сегодня репрезентуємо. Я над цим думав, ви, мабуть, також думали, всі ми думаєм. Не раз і не два стукалася до голови думка: звідки і як почати? З села? З міста? Від „хлопа"? Від „інтелігента"? З Просвіти, чи з бомби? І прийшов до одного висновку: звідкиб його не починати, нам всім бракує одного — знання. Ми всі тотально від низу до верху — аналфабети. Ми всі, я, ви, нас безліч, всі ми недоуки, всі порвані, всі ми, мов та лобода, що її вирвали з городу й випурнули на дорогу. Рости чи гний — все одно. У нас швець конечно рветься пекти пироги. Поет — конечно бажає бути інженером. Інженер — конечно преться у політику. Політик — конечно мусить бути анархіст, соціяліст, демократ, комуніст і все це нараз. А кожний, кого не помацай, сам по собі повна порожнеча, повне незнання, кругле, велике зеро, коли ходить про те, за що береться. От у цьому, чоловіче, корінь нашого зла, і вирвати його геть з мясом є нашим святим, невідкличним обовязком! Треба йти й учитися! Треба здобувати своє всіма засобами! Треба пізнати великий Божий світ! Треба пізнати себе, нас, кожного з нас! Нас є досить. Ми є також не дурні, не сліпі, й не глухі. Наші голови створені також не тільки для того, щоб добре за них нас вішати, а також для того, щоб думати і розуміти. Ми мусимо йти у світ і мусимо бути тут! Ми мусимо виповнити собою всі краї, всі народи. На кожному кроці мусимо, мов крапля камінь, довбати вперто й послідовно людську байдужність!"

УКРАЇНСЬКА „ФІЛГАРМОНІЯ".

Советські джерела подали статтю В. Завадського, директора Української Філармонії (мабуть те саме, що — Фільгармбнія!), про „Ріст музикальної культури". Ось ту Українську державну філармонію рішено зорганізувати в 1943 році. Тепер вона находиться в Києві. Її художним керівником є Борис Лятошинський, один з визначних композиторів. Завдання філармонії таке: налагодити систематичну висилку концертраційних бригад на фронт, на великі індустріяльно - промислові підприємства, поповнити склади більших колективів, зібрати кадри солістів-виконавців, занятись їх репертуаром і підвищенням кваліфікацій. Філармонія опирається в основному на такі колективи: Державний симфонічний оркестр (керівник Н. Рахлин), Український Народний Хор (керівник Г. Верьовка), капеля „Думка" (керівник А. Петровський), квартет ім. Вильома, львівська хорова капеля „Трембіта", Український ансамбль пісні і танцю, Ансамбль пісні і танцю Волині, Чернівецький джазоркестр і інші.

Сезон відкрився у Києві в половині жовтня в Концертовому залі філармонії. В саду імені Перше травня виступав Державний симфонічний оркестр під керівництвом диригентів Л. Брагінського, В. Пирадова, М. Канерштейна, М. Гончарова і інших та виконав десятки творів українських, російських і західно-европейських композиторів. Згадується за виступ філармонії між іншим в таких містах Західної України як Львів, Станиславів і Чернівці. Філармонія заповідає, що незабаром відкриє університет музикальної культури, де будуть влаштовані: 15 концертів з історії української музики і 17 концертів з історії російської музики.

ПРО ЛЬОЯЛЬНІСТЬ СУПРОТИ СОВЄТІВ.

Російський бюлетен „Русское Дело" пише в справі відносин Російської Православної Церкви в Америці до Патріяршої Церкви в Росії таке:

„Православну церкву в Америці жде новий заколот. Досі вона розвивалась по лінії щораз більшої самоуправи і саморозвитку, а тепер робляться кроки, щоб завернути її життя назад. Від неї знову зажадали льояльности совєтській владі, як за митроп. Платона. Яке діло мішатися патріярхови до політичних справ, як церква відділена від держави? Таж Ватикан не вимагав льояльности Мусолінієви. Яке, що тепер, як і передше, ж... того не патріярх, а Комінте... щоб церкву підчинити".